

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Tertius In Libros De Coelo; De Generatione Et Corruptione;
De Anima; Et Metaphysicam Aristotelis

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

II. Quot potentiæ Animæ sensitivæ, & quæ sint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95375](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95375)

xxvii. Respondeo negando sequelam, & ratio est, quod in brutis experiamur discursus & ratiocinationes aliquo usque similes discursui & ratiocinationi hominum; quæ in plantis non magis experimur, quàm in igne & similibus, quæ ab omnibus non habentur rationalia: deinde ratiocinari supponit principium cognoscitivum, quod omnes plantis negant, & brutis concedunt: imò S. Thomas 1. p. q. 78. art. 4.º dicit, *Avic colligit paleam, non quia delectat sensum; sed quia utilis est ad nidificandum.* Et loco supra citato: *Et ideo in homine non sunt aliæ vires utendi quodam Syllogismo ad inquirendum, sed eadem, perfectiores, quam sint in aliis animalibus.*

DVBIVM II.

Quot potentia Animæ sensitivæ, & quæ sint?

RESOLUTIO I.

xxviii. Dico 1.º, potentia animæ sensitivæ generaliter numerantur tres, scilicet cogitativa aut cognoscitiva, & est illa, quæ objectum percipitur ab animali: 2.º appetitiva, & est illa per quam animal objectum appetit ut bonum, vel averatur ut malum; 3.º locomotiva, & est illa, quæ animal se localiter movet, vel ut quod appetit, obtineat, vel, ut, quod averatur, fugiat; ad loco-motivam refertur fatus, seu potentia fandi.

RESOLUTIO II.

xxix. Dico 2.º, potentia sensitiva, sive sensus, numeratur communiter duplex, scilicet internus & externus; externus est cujus operationes immediatè pendent ab organo & objecto externis, sive extra animal apparentibus; internus è contra, cujus operationes immediatè tantum ab organo intra animal latitante pendent, cum sola dependentia mediata ab organo & objecto externis; propter quod fit, quod sensus internus plerumque ab objecto absente moveatur, non item externus.

RESOLUTIO III.

xxx. Dico 3.º, sensus externus numeratur quintuplex, scilicet visus, auditus, tactus, gustus, odoratus, de quibus infra fusius.

Dices sitis & fames, dolor & voluptas, gravitas & levitas, sunt objecta sensus externi, nullius tamè ex illis, ergo sensus numerari debet plusquàm quintuplex.

xxxi. Respondeo sitim & famem, pro contractione ventriculi, esse objecta tactus; pro dolore verò inde orto, esse objecta potentia appetitiva; sicut & voluptatem formaliter pro actu formali appetitus sumptam; secus pro objecto talis actus; sic enim ad illum sensum externum spectant, ad quem spectat illud objectum; gravitas denique & levitas secundum se, non sunt objecta alicujus sensus, sed ratione majoris vel minoris compressionis ipsius corporis, quomodo spectant ad tactum.

RESOLUTIO IV.

xxxii. Dico 4.º, sensus internus à variis etiam, apud Rubium, numeratur quintuplex, scilicet sensus communis, memoria æstimatoria, imaginativa & phantasia; per sensum communem percipiuntur omnia objecta sensuum externorum; per memoriam actuantur species objecti externi aliquando percepti in sensu interno existentes; per imaginativam formantur ex diversis speciebus rerum aliquando sensu perceptarum, imperceptarum imagines: per æstimatoriam percipitur ratio convenientiæ vel inconvenientiæ, quæ sub sen-

sus externum non cadit; sic enim movetur canis ad comedendum movente æstimatoria, quod conveniat cani manducare; phantasia verò melius cum imaginativa confunditur, quàm distinguatur, sic ut cum D. Thoma 1. p. q. 78. art. 4.º quatuor tantum sensus internos agnoscamus, videlicet *sensum communem, imaginativam sive phantasticam, æstimatoriam & memorativam.* Hic tamen advertere debes omnes illas potentias esse eandem animæ entitatem, quatenus talis vel talis actus elicitivam, ac proinde dicimus cum S. Augustino de libero Arbitrio lib. 2. cap. 3. unicum esse sensum internum ad quem (inquit) *ab istis quinque notissimis sensibus omnia referuntur, qui omnibus communiter præsidet, præcellens sensibus corporis, &c.*

DVBIVM III.

Quæ, & quibus animalibus potentia assignata convenient?

RESOLUTIO.

xxxiii. Dico hoc dubium non esse nostri fori, ut tamen tantillum curiosis satisfaciam, valde probabile puto omne animal habere sensus aliquos internos & externos, nam quodlibet animal, si pungatur, læsionem percipit, in quo est tactus, & ut læsionem evitet, se contrahit, in quo est potentia æstimatoria; imò vel in limace, tactum, æstimatoriam, & memoriam notamus; tactum imprimis & æstimatoriam, quia læsus cornua contrahit ut læsionem vitet, deinde aliquamdiu illa intus continet, in quo est memoria præteritæ læsionis: de gustu verò videtur probabilius, quia omnia quærunt alimentum tibi conveniens; sed quid de piscibus? an auditum & odoratum habeant, de visu vix ullus dubitat, qui cum Aristotele de Historia animalium l. 4.º c. 8. in talpis subtilem visum agnoscit: de auditu aliquid colligere est ex piscatorum silentio & furtivo gradu, quo ad pisces accedunt: de odoratu videtur certius, cum nonnulli ut lupi pisces aquam fetidam averfentur, anguillæ verò appetant. Sed Quæres an homo sensibus præstet cæteris animalibus?

Respondeo negando juxta hos versus:

*Nos aper auditu, linx visu, simia gustu,
Vultur odoratu, præcedit aranea tactu.*

Sensus tamen hominis utpote nobiliorem formam sequentes, & in entitate saltem inadæquatè spirituales, sunt aliis nobiliores.

DVBIVM IV.

An sensus sint potentia activæ & passivæ?

RESOLUTIO.

xxxiv. Dico, sive sensus sumatur pro eo, quod præcisè dicit ex parte animæ, sive præcisè pro eo, quod dicit ex parte corporis seu organi est partialiter activus & partialiter passivus ipsius sensationis.

xxxv. Probatur, quia sensus, tam ex parte animæ, etiam rationalis, quàm ex parte organi, est sufficienter proportionatus ad partialiter agendum & partialiter patiendum ipsam sensationem; ergo, &c.

xxxvi. Probatur antecedens pro 1.ª parte (pro secundâ enim satis inter omnes cõvenit) quia anima, etiam rationalis, est sufficienter proportionata ad producendam sensationem, quidni & ad illam partialiter